

Kochav kachol

Zpravodaj č. 5/2011

Židovská obec v Ostravě, ul. Tovární 15, Ostrava 9, 709 00

Webová adresa: www.kehila-ostlava.cz, e-mailová adresa: sekretariat@kehila-ostlava.cz, telefon: 596 621 354

Příběh, který v literatuře nenajdete

I. díl

Mgr. Marie Šedá

*Tato práce by nemohla vzniknout bez ochoty a podpory, kterou mi poskytla **PhDr. Milena Staninová, dcera Ericha Müllera**, z jehož práce jsem čerpala. Cenným pramenem byly rovněž její vzpomínky. Patří jí velké poděkování nejen za rukopis svého otce, který mi poskytla, ale také za fotografie své rodiny.*

Úvod

Historická nenávisť vůči Židům je obecný jev provázející lidstvo již minimálně dvě tisíciletí. Tehdy byli Židé po zániku svého státu roku 72 n. l. rozptýleni do diaspory.¹ S tím bylo spojeno omezení v mnoha základních právech a začalo staletí trvající pronásledování a vyvražďování. Minulé století však s sebou přineslo nevídanou podobu antisemitismu – nacistický holocaust.²

Tato práce je věnována vzpomínkám na válečné roky, jak je prožil jeden obyčejný člověk, který se „bohužel“ narodil jako Žid. Čerpá z rukopisu, který napsal **Erich Müller** (22. 10. 1910 – 25. 11. 1998) v srpnu roku 1998, necelý měsíc po smrti své druhé ženy.

V době, kterou začíná své vyprávění, žil v Petřvaldě se svou první ženou Aničkou. Vzpomínky na válečná léta se soustřeďují na dobu začátku války, jejich společné deportace do polského ghetta a další anabázi po táborech na území říše.

Konec války s sebou nese i konec jeho vyprávění, i když jeho život a život jeho nové rodiny šel dál.

¹ Usídlení Židů mimo Zemi izraelskou v důsledku vyhnání (emigrace) Židů z jejich území

² Označení pro systematické a státem provozované pronásledování a hromadné vyvražďování osob označených jako Židé prováděné nacistickým Německem a jeho spojenci v době druhé světové války.

1. Československo na začátku druhé světové války

V roce 1938 byla Československá republika pod tlakem Německa připravena o část území a k německé agresi se připojilo Polsko, které okupovalo Těšínsko - region zahrnující i obec Petřvald. Za krátkou dobu Poláci vyhostili stovky občanů z obce a zakázali činnost některých českých spolků.

1. září 1939 přišla okupace německá a začala dlouhých šest let trvající druhá světová válka.

Obr. 1 - Erich Müller (zdroj: rodinné album).

Erich Müller

Erich Müller se narodil 22. 8. 1910 do nepříliš movité rodiny. Těsně před tím, kdy Němci obsadili Československo, se oženil se svou první ženou, Aničkou Eislerovou,

Obrázek 2 - Erich Müller s manželkou Aničkou (zdroj: rodinné album)

která pocházela z Petřvaldu u Orlové. Pro velké problémy s dojížděním do práce a potíže ze strany Poláků při přechodu z „říše“ do protektorátu dal na svém původním místě v Ostravě výpověď a začal pracovat, jako účetní v Cieszyně, ve velkoobchodní firmě s koloniálním zbožím firmy Zuckermandel. Po obsazení republiky Němci nastaly nepokoje, byly vypalovány židovské synagogy. S tím

obvykle neměli němečtí vojáci nic společného, většinou to byly akce německých antisemitů, zfanatizovaných mladíků, fašistů.

Tak vyhořel i orlovský templ, právě v noc, kdy byla republika obsazena německými vojáky. Druhá světová válka navždy změnila osudy milionů lidí na celém světě.

Obrázek 3 - Židovský templ v Orlové, 1900

„Za několik dní jeli jsme tehdejší úzkokolejnou tramvají k mým rodičům do Lazů. Když jsme tam přijeli, našli jsme rodinu v pláči a oni se současně divili, že jsem přijel i já. Dostali totiž rozkaz, že všichni mladí muži - Židé - musejí příští den s nejnnutnějšími věcmi v batohu nastoupit do transportu - směr neznámo, (jednalo se tenkrát o první transport do Niska nad Savenem). Rozloučili jsme se proto i my s pláčem a vrátili se do svého bytu, kde jsme však nenalezli žádný podobný rozkaz. ... Přesto jsme doma sbalili batoh a proplakali a proleželi celou noc. Když nastalo ráno a nic se nedělo, vypravil jsem se k jednomu ze čtyř známých židovských občanů ... potkal jsem starého pana Wechsnera, bývalého předsedu židovské obce, majitele hospody a líkérky. On na mne vyděšeně koukal a zeptal se, co zde dělám, když skoro všichni mladí Židé již odjeli transportem. Divil se stejně jako já, že na nás Petřvald'any zapomněli. Vrátil jsem se domů a vyčkával, co se bude dále dít“ (Müller, s. 1).

Teoretických úvah o holocaustu více či méně podložených byla vydána celá řada. Od přísně vědeckých prací až po znevažující senzacivní pojednání. Účel a následky hromadných deportací ale ukazují počty obětí, které dodnes nelze přesně vyčíslit.

Ve své knize Transport do tmy píše Mečislav Borák:

„V literatuře věnované holocaustu se objevil názor, že první deportace Židů byly pouhou improvizací, neboť na začátku války nacisté ještě sami nevěděli, jaký bude další osud deportovaných...“

První hromadná deportační akce měla navíc ještě jeden cíl: ověřit v praxi, jak celý systém funguje... (Borák, s. 29).

Ghetto v Zawiercze

K největší deportační akci na severu Moravy došlo začátkem války, kdy odjel téměř 500 metrů dlouhý vlak do Niska. Vypraven byl z Ostravy, dnešního hlavního nádraží. Deportace občanů židovské národnosti z Orlové se ale transport do Niska netýkal – alespoň v té době, kdy odjížděl do neznáma Erich Müller se svou mladou ženou Aničkou.

„V Orlové byl přistaven vlak s osobními a nákladními vagóny a jelo se. Na dalších nádražích se přibíralo další lidi, také i moji rodiče se sestrou a jejím tehdy dvanáctiletým synem Kurtem. Jeli jsme dost daleko, do Zawiercze, kde bylo zřízeno ghetto. Tamní, vesměs chasidští Židé nás museli ubytovat“ (Müller, s. 2).

V dubnu roku 1940 bylo z Těšína do Zawiercze přesunuto na 600 obyvatel. Brzy poté museli původní obyvatelé židovské národnosti opustit své domovy v lepší části města a přestěhovat se do několika domů v chudinské čtvrti. V červnu roku 1940 Němci založili otevřené **ghetto v Zawiercze** a do něj začaly proudit židovské rodiny z Těšínského Slezska. Zima roku 1941 byla hodně těžká – drsné počasí, přeplněné domy, špatné hygienické podmínky.

„V tom ghettu se žilo za velmi nedobrych podmínek. My jsme se dostali ke starým protivným lidem, kteří nám sice přidělili malinký pokojíček, ale když Anička potřebovala večer jít na záchod a já se zeptal, kde se tento nachází, byl jsem odkázán na dvůr do dřevěného hajzlíku. S baterkou, kterou jsem vlastnil, jsme šli dolů, ale za sekundu Anička vyběhla s pláčem, abych se tam podíval. Byl to pro nás hrozný pohled. Tam byla dřevěná deska s kulatým otvorem, ale ta hovada nekonala svoji potřebu normálním způsobem, ale vylezli na desku a kadili z vrchu a dole byly hromady kalů“ (Müller, s. 2).

Erich Müller se na tamější židovské obci uchýlil jako pracovník nově zřízené židovské pošty. Tato situace ale dlouho netrvala.

„Jednoho dne však kolem páté hodiny vtrhli do našeho pokoje esesáci, musel jsem se urychle-

ně obléct a jít s nimi. Na moji námitku, že jsem zaměstnancem obce, nebrali zřetel. Tehdy jsem se rozloučil a naposled viděl s Aničkou“ (Müller, s. 2).

Spolu se stovkami dalších Židů byl převezen do pracovního tábora - **Zwangsarbeitslager Grünheide**. Ubytování byli v barácích po německých dělnících a denně chodili několik kilometrů do práce, která byla fyzicky velmi náročná. Naskytla se mu ale příležitost vykonávat písemné práce u hospodářského vedoucího tábora.

A do toho začala válka mezi Německem a Sovětským svazem. Psal se **22. červen 1941**.

V té době musela odjet část vězňů do obsazeného Běloruska, ale krátce poté se jich část vrátila – byli nakaženi skvrnitým tyfem.³ Poté, co jich většina zemřela, byl tábor rozpuštěn a vězni byli posláni do chemických závodů Chorzów – Königshütte. Erich Müller byl odvelen do pracovního tábora **Klettendorf bei Breslau** jako pracovník RAB.

Klettendorf bei Breslau

Sběrný tábor **Klettendorf** byl nedaleko Wroclawi ve východním Prusku. Bylo to místo nucených prací určené Židům a fungovalo do konce roku 1943. Tábor byl veden Judenältesterem Wellnerem, velmi tlustým mužem, ale prý docela slušným člověkem.

„Když mne tam strážník dovezl, byli tam již o mém příjezdu informováni a tamější židovský vedoucí tábora zvaný Judenältester mi přidělil v baráku malý samostatný pokoj. Na druhý den přišel soukromý pracovník RAB a sdělil mi, že mým úkolem bude založit evidenci odborných pracovníků, zedníků, zámečníků a podobných řemeslníků. Dal mi spoustu dotazníků a moje práce měla začít v tomto lágru a i v dalších, kam budu nucen jezdit, samozřejmě vždy v doprovodu strážníka. Byl jsem tudíž ihned něco vyššího, než ubohý pracující koncentračník.“ (Müller, s. 2).

Součástí tohoto pracovního tábora byl i ženský tábor. Ženy šily a opravovaly černé uniformy. Práce s evidencí řemeslníků a odborných pracovníků bylo čím dále tím více. Poté, co přijela

³ Skvrnitý tyfus je závažné infekční onemocnění způsobené nitrobuněčným parazitem. Při neléčené formě následuje kóma a smrt. Zdrojem nákazy je nemocný člověk. Skvrnitý tyfus je přenášen vši šatní, blechou a klišťetem.

do ženského tábora skupina nových žen, dostal Erich Müller posilu.

„A jednoho dne mi oznámil Judenältester, že přijde malá skupina nových žen, abych si z nich nějakou vybral. A jako dnes vidím před sebou skupinku asi dvaceti dívek, rozhlížím se po tvářích a postavách a vybral jsem si Theu Teitzovou. Tak začala naše společná práce a známost“ (Müller, s. 3).

Thea Teitz

pocházela z Katovic, měla dobré vzdělání. Němčinu (a také polštinu, francouzštinu i angličtinu) ovládala perfektně. Díky jejímu kontaktu se podařilo propašovat zprávu od Aničky, že odjíždějí do nějakého dalšího tábora. Odjeli – do Osvětimi. Byla to její poslední cesta. To ale tehdy Erich a nikdo kolem něj netušil.

Po rozkazu k likvidaci Klettendorfu byly všechny ženy včetně Thei převezeny do **Ludwigsdorfu**, kde byla zbrojní továrna I. G. Farben. Muži byli převezeni do SS – lágru Reichenbach, pouze dva z nich (včetně Ericha Müllera) do **Langenbielau** (Bielawy), což byl tzv. venkovní tábor SS lágru Gross Rosen.

20. července 1944 došlo k pokusu o zabití Adolfa Hitlera. Odpůrci režimu (z řad armády) plánovali, že následně nastane státní převrat a poté začnou vyjednávat o míru se západními spojenci. Akce, představující jeden z vrcholů německého protinacistického odboje ale nevyšla a spiklenci byli popraveni.

V táboře prožili vězni hrozný strach, obávali se, že to odnesou Židé. Němci se ale tentokrát spokojili „jen“ s popravou více než 200 spiklenců.

Pochod smrti se nekonal.

„Pak však v poslední zimě přišel rozkaz nastoupit s jednou dekou a kouskem chleba s tím, že opustíme tábor a vydáme se na pochod smrti⁴, jak byly tyto pochody později nazvány. Po několikahodinovém stání na mrazu přišel rozkaz vrátit se do baráků. Zjistili totiž, že celá oblast již byla natolik obklíčena Rusy, že pochod vstříc Američanům, kam zajisté chtěli, byl nemožný.“

⁴ Pochod smrti je expresivní označení pochodu, jehož výsledkem je smrt většiny či všech zúčastněných.

Přibývalo denně mrtvých, nebylo čím léčit, nebylo co žrát a jednoho dne jsme zjistili, že veškeré stráže jsou pryč, a že jsme tedy volní“ (Müller, s. 4 - 5).

Klettendorf z roku 1941 - zdroj: <http://freenet-homepage.de>

Pokračování v příštím čísle.....

Akce pořádané ŽO v Ostravě:

- Dne 9. 11. 2011 v 11 hodin zveme na ŽOO jubilanty, kteří v letošním roce oslavili, resp. oslaví své významné narozeniny – pro zvané
- Dne 11. 11. 2011 v 16 hodin se koná na ŽOO Kabalat Šabat
- WIZO 7. 12. 2011 v 16 hodin beseda s autory dokumentu o holocaustu z gymnázia Educ Janet, spojená s promítáním jejich DVD
- Dne 11. 12. 2011 v 10 hodin se koná na ŽOO členská schůze. Pozvánka s programem Vám bude zaslána poštou.
- Dne 21. 12. 2011 v 16 hodin oslavíme společně svátek Chanuka a to opět v hotelu Harmony. Členové 150 Kč, nečlenové 200 Kč, studenti 100 Kč a děti zdarma. Přihlásit se můžete do 14.12.2011 na sekretariátě ŽOO.

Poděkování

Ve dnech 18. a 19. září navštívila Ostravu paní Sandra Mullerová z Vancouveru. Otec vlastnil továrnu na zpracování korku. Paní Sandra se chtěla seznámit s rodištěm svých předků. Paní PhDr. Zuzana Čaplová se jí věnovala a dostala následující dopis.

Milá Zuzano,
chtěla jsem Vám znovu poděkovat za pohostinnost a velkorysost, s jakou jste mi věnovala tolik svého drahocenného času. Vaše pomoc byla vskutku nedocenitelná, protože bez Vás by mi mnohé z archivu zůstalo utajeno. Jsem také moc vděčná, že jste mne vzala na místa spojená s mou rodinou. Lituji jen, že jsem nemohla zůstat déle, i tak to byla zkušenost vedoucí k hlubšímu poznání mých kořenů. A to bych bez Vás nezvládla.

Shana Tovah

Také se připojujeme k poděkování paní PhDr. Zuzaně Čaplové, a ne jen za to, že se věnuje lidem, kteří tady přijíždějí ze zahraničí, ale také za to, že pomáhá nezištně ŽOO a po nekonečných hodinách strávených konverzacích s panem Gordym se podařilo vyjednat jeho finanční podporu částkou 80 000 Kč na opravu hřbitova Na Najmanské. Děkujeme.

Návrh nových Stanov ŽOO

Upozorňujeme všechny naše členy, že na členskou schůzi v prosinci t.r. připravujeme ke schválení nové Stanovy Židovské obce v Ostravě.

Návrh stanov je k dispozici na sekretariátu obce a pokud budete mít zájem, je možné zaslat jejich návrh emailem. Přivítáme Vaše případné připomínky a to nejpozději do 25. listopadu t.r.

TEREZÍNSKÁ INICIATIVA MEZINÁRODNÍ TEREZÍNSKÉ SDRUŽENÍ

TI dostane od CC zvýšený příspěvek na zdravotní grant. Vzhledem k tomu, že jsme se tuto skutečnost dozvěděli až nyní, můžeme prostředky čerpat **v průběhu 4. čtvrtletí 2011**. Zlata Kopecká bude proplácet léky i zdravotní pomůcky ve výši 100%. U zubní protetiky bude limit 40 tis. Kč, u brýlí a naslouchadel 20 tis. Kč, u zdravotních matrací 10 tis. Kč, u ortopedických pomůcek 5 tis. Kč. Dále budeme proplácet i lékařské ošetření a nadstandardní lůžkovou péči ve výši 100%. Pokud to bude možné, což předpokládáme, dopočítá Zlata Kopecká již vyplacené příspěvky na léky od 1. 1. do 30. 9. t. r. se zvýší příspěvky o 40% (bylo vyplaceno 60%).

Musí být však dodrženo běžné pravidlo, že je třeba přiložit kopii receptu nebo lékařské vyjádření a účetní doklad potvrzující úhradu v hotovosti, z čehož je zřejmé, že se jedná o klienta, který má na příspěvek nárok.

Všechny požadavky je nutné směřovat Zlatě Kopecké do sociálního oddělení ŽOP. Tel: 224 800 810

INFORMUJEME

Klienti Židovské obce v Ostravě mají možnost čerpat služby hrazené z grantu Claims Conference, pokud je Židovské obci v Ostravě tento grant poskytnut. Služby hrazené z tohoto grantu mohou být poskytovány pouze obětem nacismu židovského původu tzv. první generace (zároveň mají snížené schopnosti - potvrzené sociálním šetřením). To jsou ti, kteří obdrželi plnění z některého z níže uvedených kompenzačních fondů Claims Conference:

Článek 2

Fond pro střední a východní Evropu

Ghetto-penze ZRBG

Fond naléhavé pomoci

Fond otrocké práce

Budapešťský fond

BEG

Jiný (pokud jde o jiný fond je třeba zaznamenat o jaký fond se jedná, viz http://forms.claimscon.org/comp_guide/comp_guide.php).

Jestliže klient neobdržel plnění z některého z těchto fondů, musí vyplnit a podepsat **písemné prohlášení popisující klientovo pronásledování během nacismu**. Prohlášení musí obsahovat plné jméno klienta, všechna jeho jména používaná v minulosti (jméno, příjmení, včetně případně jména za svobodna), datum narození, místo narození (s uvedením názvu města a země), datum vystěhování ze střední/východní Evropy nebo bývalého Sovětského svazu, stejně tak jako detaily o místě, datu, a druhu pronásledování. (Poznámka: jestliže klient uprchl nebo byl evakuován během války, je třeba uvést odkud, a měsíc a rok.) Toto prohlášení musí být klientem podepsáno a opatřeno datem a spolupodepsáno sociálním pracovníkem ŽOO.

Jako oběti nacismu jsou uznáváni také lidé židovského původu, kteří se narodili v období od října 1938 do května 1945 (dokládá se rodným listem) a lidé, kteří se narodili do 9 měsíců od konce 2. sv. války, matka takové oběti nacismu musí splňovat tato kritéria.

Za oběti nacismu jsou považováni také lidé židovského původu, kteří žili na území Německa, Rakouska či jiné země okupované nacisty a jejich spojenci v termínech níže uvedených, nebo ti, kteří emigrovali z kterékoliv země (seznam zemí k dispozici na ŽOO nebo ADP Tikvah) v průběhu 2. sv. války. Pokud nebude prokázáno, že je klient obětí nacismu, není možné nárokovat služby financované Claims Conference, bez ohledu na věk a stupeň příspěvku na péči.

Ti, kterým jsou již služby poskytovány – mohou nadále služby čerpat. Ostatní vyzýváme necht' kontaktují vedoucí ADP Tikvah Radmilu Hrouzkovou 596 613 613, 744 420 087 či sekretariát ŽOO Alenu Ševčíkovou 596 621 354,737550442.

Roš Hašana

Roš ha-šana (hebrejsky *רוש השנה*, doslova „hlava roku“) je židovský Nový rok, který se slaví 1. a 2. den měsíce tišri, tj. podle gregoriánského kalendáře zhruba období září až října. Tento den Mišana se počítá jako den, od něhož se počítají roky židovského kalendáře. Podle židovské tradice byl v tento den stvořen svět. Jedná se o první z Vysokých svátků (hebrejsky *הַיָּמִים הַגְּדוֹלִים*, *Jamim nora'im*, tj. „Dny básně“, „Dny úcty“, „Hrozná dny“) a prvním dnem tzv. „Deseti dnů pokání“ (hebrejsky *עֲשֶׂר־יָמֵי תְשׁוּבָה*, *aseret jemej tšuva*), jež jsou nejdůležitějšími dny v židovském roce.

(Zdroj: Wikipedie)

Ve čtvrtek 29. 9. 2011 jsme bohoslužbou v modlitebně naší Židovské obce v Ostravě oslavili Nový rok 5772 – Roš Hašana. Bohoslužbu vedl náš milý kantor Mgr. Michal Foršt a zúčastnilo se jí mnoho členů naší obce i hostů z řad našich přátel. Oslava pak pokračovala od 17. hodiny v hotelu Harmony.

JOM KIPUR – 8. října 2011

Po dlouhé době jsme byli svědky otevření skřínky s Tórou a s velkým rozechvěním uviděli samotnou Tóru na jednom z Velkých svitků. Náš kantor v bílém talitu citlivě vedl bohoslužbu. Každý z nás měl k dispozici Sidur, z něhož jsme se společně modlili slichod k Nejvyššímu a prosili jej,

aby nám odpustil všechny hříchy, jichž jsme se dopustili.

Vzpomněli jsme na zemřelé i nemocné. Zpívat spolu bylo stmelující, povznášející a úlevné. S rozechvěním byli tři z přítomných vyzváni ke čtení z Tóry.

Po tolika letech byly svitky svědkem obnovení tradice naší židovské obce, která před 2. světovou válkou upevňovala naše předky ve víře i vzájemné soudržnosti.

Navázali jsme na staletou tradici, jež nás, doufejme, povede dál.

Dagmar Pavlíková

"Am Israel Chai" znamená "Izrael žije!"

Konference **Am Israel Chai Izrael žije!** je součástí celoročního cyklu diskusních a kulturních setkání, symbolicky nazvaného **Staronová šance**, který se koná pod záštitou Miroslavy Němcové, předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů. Smyslem projektu je přispět k potírání předsudků vůči židovskému národu a k pěstování dobrých vztahů s ním. Cyklus finančně podporuje Nadační fond obětem holocaustu, mediálním partnerem je Český rozhlas. Záštitu nad konferencí převzala také místní skupina České evangelikální aliance.

Mezinárodní křesťanskou konferenci **Am Israel Chai Izrael žije!** pořádala o víkend 17. a 18. září 2011 v Českém Těšíně regionální kancelář české pobočky Mezinárodního křesťanského velvyslanectví Jeruzalém (ICEJ) ve spolupráci se Slez-

skou církví evangelickou augsburského vyznání (SCEAV) v kostele Na Nivách.

„Akce sama má být pokusem vyjádřit, že Izrael ve všech významech toho slova i dnes žije a chce žít. Starozákonní Izrael jako kolébka civilizace a víry v Hospodina ožívá v biblických příbězích, když je čtou další a další generace po celém světě. Lid Izraele, potomci oněch dávných praotců, stále žije a hledá své místo na slunci a pere se s osudem země Zaslíbená jeho péčí rozkvétá uprostřed pouští. A v neposlední řadě i v křesťanské církvi, která se sama cítí být naroubována na to pradávné izraelské dědictví, nějakým způsobem Izrael žije a stále znova ožívá... Tohle všechno chce akce připomenout právě ve dnech, kdy se oči světa upírají opět k Blízkému východu v očekávání dalšího dramatického vývoje“, řekl David Floryk ze slezského zastoupení ICEJ ČR.

Konference **Am Israel Chai Izrael žije!** je součástí celoročního cyklu diskusních a kulturních setkání, symbolicky nazvaného **Staronová šance**, který se koná pod záštitou Miroslavy Němcové, předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů. Smyslem projektu je přispět k potírání předsudků vůči židovskému národu a k pěstování dobrých vztahů s ním. Cyklus finančně podporuje Nadační fond obětem holocaustu, mediálním partnerem je Český rozhlas. Záštitu nad konferencí převzala také místní skupina České evangelikální aliance.

Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém (ICEJ) založili křesťanští příznivci Izraele v roce 1980 jako praktický výraz solidarity s židovským národem a jeho více než 3000 let trvající vazbou na město Jeruzalém. Dnes je ICEJ globální křesťanskou charitativní a vzdělávací organizací, která má zastoupení ve více než 60 zemích. Praktickým způsobem pomáhá lidem v Izraeli a současně se snaží informovat, vzdělávat a inspirovat křesťany po celém světě, aby se postavili do cesty vzrůstající vlně nepřátelství a antisemitismu, pozvedající se proti židovskému státu.

Vzpomínkové akce na památku obětí nacistické perzekuce, kulturní vystoupení a akce solidarity s židovským národem pořádá ICEJ pod hlavičkou **Staronová šance** na mnoha místech České republiky pravidelně již od roku 2004.

Za naši Židovskou obec v Ostravě se zúčastnili předsedkyně **PhDr. Milena Slaninová**, pan **Ing. Michal Salomonovič**, paní **Mgr. Zuzana Skácelová**, paní **Milada Hlubíková** a naše milá asistentka Alena Ševčíková. Jako host vystoupil na konferenci pan **Luděk Eliáš**.

HALEVAJ

Ženský pěvecký sbor z Třince s názvem HALEVAJ se zúčastnil v měsíci říjnu největší české výpravy do Izraele v rámci oslav židovského Svátku stánků (Sukot). Tyto oslavy, kterých se každoročně účastní tisíce křesťanů z celého světa organizuje Mezinárodní křesťanské velvyslanectví v Jeruzalémě (ICEJ). Bylo rozhodnuto, že HALEVAJ bude vystupovat na slavnostním večeru dne 14. 10. 2011 v poušti, v oáze En Gedi u Mrtvého moře. Program pro tisíce poutníků byl přenášen do celého světa. Gratulujeme, děvčata!

PhDr. Milena Slaninová

Pozvánka

Dobrý den, velice rádi bychom Vás pozvali na představení LEBENSRAUM, které se uskuteční v pondělí 28. listopadu 2011 v 18 hodin na nové Alternativní scéně Divadla loutek Ostrava (Pivovarská 15, u Černé louky). Inscenace Israele Horowitze měla premiéru v rámci letošního Mezinárodního festivalu Spectaculo Interesse za účasti autora. Děj hry se odehrává na počátku 21. století a je utkán z mnoha lidských osudů, kterých se v minulosti dotkla druhá světová válka. V jejich centru je milostné sblížení německé dívky a židovského chlapce a příběh židovského starce, který vycestuje z Austrálie do Berlína, aby se po šedesáti letech setkal se ženou, která udala jeho rodinu gestapu. Strhující děj, v němž se prolínají životy několika desítek postav, má překvapivé vyústění. Díky

skvělé režii Mariána Pecka a nápaditému výtvarnému řešení se na malém jevišti alternativní scény Divadla loutek Ostrava střídají prostředí Gloucestru v americkém státě Massachusetts, německého přístavu Bremerhavenu, Bonnu, Berlína, izraelských měst Jeruzaléma, Tel Avivu a Berševa, australského venkova.....Zabydlují je loutky všech typů, od nejmenších marionet až po manekýna velikosti člověka.

Hra má přes čtyřicet postav, které vytvářejí pouze tři herci a odehrává se na čtyřech kontinentech.

Délka představení: 2 hodiny s přestávkou, vstupné á 100 Kč (pro důchodce a studenty á 55 Kč).

Těšíme se na Vaši návštěvu a prosím o zprávu, zda v případě zájmu Vám mohu rezervovat místa.

Poznámka - v případě, že bude zájem a nebude vyhovovat hodina začátku (pro někoho pozdní), mohu nabídnout cca 20 míst á 55 Kč dopoledne v 10 hodin (také pondělí 28.11.2011).

Alena Bečvářová

K premiéře hry Israele

Horowitze LEBENSRAUM

V úterý 20. září 2011 se konala v Divadle loutek v Ostravě premiéra hry pana Israele Horowitze LEBENSRAUM. K mé lítosti jsem nedostala vstupenku, bylo vyprodáno a tak jsem se cítila nepřípravena na besedu s autorem, která se konala v Domě knihy Librex ve středu 21. září 2011. Besedy se zúčastnila i další členka naší ŽO paní PhDr. Věra Andryšková. Když se pan Horowitz zeptal, kdo už hru viděl, byli v publiku jen tři. Bylo asi těžké se na premiéru dostat. Autor krátce promluvil o sobě a bylo vidět, že neholduje dlouhým proslovům. Na dotazy publika také odpovídal stručně. Jedině otázka, jak přišel k námětu své hry, kterou dává Divadlo loutek odpověděl zevrubně. Dlouho váhal s vkročením na německou půdu, ale pak přijal pozvání do Berlína, kde hráli jeho hry. A protože se intenzívně věnuje běhání (a je to na něm také vidět), vyběhl ráno do parku a tam ke svému zděšení uviděl hákové kříže na odpadkových koších. To ho

vyprovokovalo k napsání hry LEBEN-SRAUM. O tom budu moci napsat víc, až ji zhlédnu. Premiéry se zúčastnili jen pan Luděk Eliáš a pan Ing. Michal Salomonovič. Tolik jako dodatek k článku, který byl uveřejněn v minulém čísle našeho zpravodaje.

Mgr. Zuzana Skácelová

Izraelští letci na návštěvě Židovské obce v Ostravě

očíma dvou našich členek

Dny NATO i na Židovské obci v Ostravě. Ve dnech 24. a 25. září tohoto roku hostilo letiště Leoše Janáčka v Mošnově nejen legendární bombardér B - 52, ale i izraelské letectvo s bojovými letouny F-15D Baz. Několik členů letky spolu se svým velitelem si přálo v pátek před celou akcí navštívit naši ŽO a pomodlit se v modlitebně. A tak se stalo, že paní PhDr. Zuzana Čaplová, členka představenstva obce a pan Ing. Michal Salomonovič byli na „lince“ jak s izraelskou ambasádou ve Varšavě a se zástupci vojenského atašé, tak přímo se štábem NATO, aby přání izraelských letců bylo splněno. Kromě obrázku jejich letadla s podpisy letců zapsali se přítomní letci i do naší pamětní knihy. Ještě jednou děkujeme všem našim členům, kteří se jim věnovali.

Dagmar Pavlíková

V pátek 23. září 2011 se na letišti v Mošnově konaly **Dny NATO**, kterých se zúčastnilo i 50 izraelských letců. Na požádání vojenského atašé státu Izrael se jim

věnoval pan Ing. Michal Salomonovič a šest z nich přivedl na naši obec. Setkání s nimi bylo velmi milé. Letci ve věku kolem 25 let se zajímali o osudy Židů v Ostravě, posléze sami sebe stručně představili, jeden byl major, dva navigátoři, mluvili dobře anglicky a jeden z nich dokonce rusky, jelikož se na narodil v Moskvě a ve dvou letech se s rodiči přestěhoval do Izraele. S babičkou a maminkou občas rusky rozmlouvá, takže jeho schopnost mluvit rusky se neztratila. Besedy se zúčastnili pan Ing. Michal Salomonovič, pan Luděk Eliáš a paní Mgr. Zuzana Skácelová. O to, aby se hosté na obci cítili dobře, se postarali zaměstnanci ŽOO. Letci si prohlédli naše sídlo a potom jsme je zavedli k památníku prvního transportu z Ostravy do Niska nad Sanem v Sadu Milady Horákové. Na tomto místě jsme je upozornili, že stoupáme po bývalém židovském hřbitově, kde v hloubce ještě leží kosti našich předků. Před rozloučením nám letci věnovali zarámovaný obrázek svého letounu i s podpisy zúčastněných a zapsali se do naší pamětní knihy.

Mgr. Zuzana Skácelová

Koncert k výročí 1. transportu do Niska nad Sanem – 17. října 2011

Vzpomněli jsme výročí prvního transportu ostravských židovských mužů do koncentračního tábora v Nisku nad Sanem a to koncertem židovské hudby.

Naslouchali jsme zvláštní kombinaci hebrejských melodií v podání barokních nástrojů, zpívali jsme jidiš písně spolu

s klezmerovou skupinou Simcha, obdivovali nově vzniklou kompilaci mužských hlasů v doprovodu klezmerové skupiny. Na závěr jsme notovali s nimi, i s bývalými členkami sboru Adash.

Pan Doc. Tomáš Novotný okomentoval výročí transportu do Niska: ve 13. století před občanským letopočtem byl nápis na jedné z pyramid v Egyptě: „Izrael už neexistuje“. A podívejte se dnes.....

Dagmar Pavlíková

Informace o cestě do Vsetína

Ve středu 19. října t.r. jsme navštívili město Vsetín, kde jsme se chtěli informovat na stav a udržování místního židovského hřbitova. Setkali jsme se s panem Žárským, který je nájemcem přilehlé obřadní síně a zjistili jsme, že o hřbitov je výborně postaráno a zůstává stále důstojným místem odpočinku našich předků. Touto cestou bychom panu Žárskému chtěli poděkovat.

Ve Vsetíně jsme se ještě zastavili u malého památníku, jenž připomíná místo, na němž stála synagoga, kterou již v březnu 1939 nacisté vypálili. Památník byl odhalen v 90. letech minulého století.

Naše cesta pak pokračovala na malý židovský hřbitov do Velkých Karlovic, i tam bylo zjevné, že je ze strany obecního úřadu o hřbitov pečováno.

Milena Slaninová

Hledáme svědectví Čechů o osudu Židů

Znáte očitě svědky perzekuce, zneužívání, ponižování, loupeží, deportace, zabíjení a zejména masových vražd rasových, politických a náboženských nepřátel Třetí říše a jejich kolaborantů stejně jako perzekuce

mentálně a fyzicky handicapovaných? Zajímají nás rovněž svědectví o místních kolaborantech, kteří pomáhali pachatelům zločinů, stejně jako o samotných pachatelích teroru, vyhlazovacích operacích a vražd civilistů i o pomocnících těchto pachatelů.

United States Holocaust Memorial Museum ve spolupráci s Moderními dějiny vyhláší projekt:

Dokumentační projekt orální historie Zločiny proti civilnímu obyvatelstvu během druhé světové války: oběti, svědkové, kolaboranti, pachatelé

Během minulých 15 let jsme natočili více než **1400 vyprávění lidí**, kteří byli **svědky zločinů holocaustu**. Potkávali jsme je v různých zemích Evropy a snažili jsme se postupovat co nejrychleji, protože jsme si uvědomovali, že každý měsíc, každý den ztrácíme důležitá svědectví. Jejich vyprávění mělo nejrůznější podoby, jak je popsáno dále, a stalo se dokumentací a připomínkou tragických událostí tohoto období a osudů obětí hrůz páchaných tehdy aktivními vykonavateli. Tato vyprávění jsou shromážděna v archivu Muzea holocaustu ve Washingtonu a mají se stát zdrojem vědomostí pro historiky, učitele a budoucí generace. Za několik málo let již nebude jiná možnost, jak naslouchat svědkům, než prostřednictvím těchto dokumentů.

Oddělení orální historie United States Holocaust Memorial Museum zahajilo unikátní průkopnický projekt shromažďující videovýpovědi nežidovských svědků v roce 1996. Zajímáme se o svědectví obětí, zachránců, kolaborantů a pachatelů zločinů a zvěstev proti civilnímu obyvatelstvu ve **Francii, Německu, Itálii, Nizozemí, Litvě, Polsku, na Ukrajině, v Rumunsku, Moldávii, Lotyšsku a Estonsku** stejně jako v zemích bývalé Jugoslávie (**Bosna a Hercegovina, Srbsko, Chorvatsko a Slovinsko**). Pokračujeme v dokumentační činnosti v mnoha z vyjmenovaných zemí a současně zjišťujeme možnosti, jak zahájit podobné projekty jinde. V nedávné době jsme začali pracovat v **Rusku**,

Maďarsku, na Slovensku a také v České republice.

Holocaust samozřejmě měl v různých lokalitách specifické formy. Ve své dokumentaci chceme zachytit jedinečnost vývoje v každé zemi. Ve své dokumentaci týkající se České republiky se soustředíme na osud Židů zachycený očima místních obyvatel nežidovského původu. Nehledáme tedy přeživší Židy, nýbrž svědectví Čechů o osudu Židů.

Hodláme pokračovat v naší činnosti, dokud zde jsou svědkové, kteří mohou přispět důležitými poznatky o tomto tragickém období lidských dějin. Ale naše možnosti se s každým dnem zmenšují s tím, jak odchází generace pamětníků. Je tedy nutné zachránit tento svědecký materiál, dokud je to ještě možné. **Budeme vděční za jakoukoliv pomoc v hledání a kontaktování svědků anebo lidí, kteří mají zájem o toto téma a chtěli by s námi spolupracovat jako výzkumníci a hledat svědky, kteří by přispěli k naplnění našeho projektu.**

Nathan Beyrak
ředitel Evropského projektu
nbeyrak@gmail.com

United States Holocaust Memorial Museum
Patrycja Bukalska
koordinátorka projektu v České republice
pat.bukalska@gmail.com
Marcel Mahdal
redaktor Moderních dějin
marcel.mahdal@moderni-dejiny.cz

Nakladatelství P3K s.r.o. informuje, že vyšla nová knížka v edici Osudy 20. století.

Tisíce obyčejných smrtí

Svědectví novináře, který viděl počátky i konce (1933-45)

Roman Cílek, František R. Kraus

Publikace zachycuje unikátní vzpomínky publicisty, spisovatele Františka R. Krause. Zápisky a vzpomínky jsou převyprávěny, doplněny a upraveny spisovatelem literatu-

ry faktu Romanem Cílkem. Text se soustřeďuje na období 1933-45, tedy na dobu nástupu nacismu k moci a jeho expanzi, jejíž obětí se stal i F. Kraus a jeho rodina. Na předkládaném textu je výjimečná celistvost vzpomínek svědka, kterému bylo souzeno být u "počátku" i "konce" tragédie šoa.

Knihu (208 tiskových stran, fotografická příloha) lze objednávat v e-shopu (www.p3k.cz/eshop) nebo emailem na adrese objednavky@p3k.cz.

Cena publikace při zásilkovém prodeji je 189 Kč (+ poštovné).

VÝZVA

Členové a členky Židovské obce v Ostravě, zapojte se do činnosti svými podněty, iniciativami či jinou pomocí a dejte o sobě vědět!

Rozvíjejte činnost naší obce tím, že nám sdělíte své nápady. Čekáme, že se od Vás dozvíme, co chcete číst ve zpravodaji, co očekáváte od Židovské obce, kam si přejete zajet na výlet a za poznáním, které židovské památky chcete vidět.

Čekáme na Vaše články, vzpomínky a další aktivity.

Představenstvo ŽOO

Humor:

Rabín si v košer restauraci objedná polévku. Když ji číšník postaví na stůl, vyzve ho:

„Ochutnejte tu polévku!“

„Jestli se vám zdá málo teplá, já vám ji nechám přihřát,“ nabízí číšník.

„Ochutnejte tu polévku!“ opakuje rabín.

„Já vám donesu sůl, pepř a další ochucovadla.“

„Ochutnejte tu polévku!“ opakuje opět rabín důrazně. Číšník kapituluje, ale pojednou řekne: „A kde je lžice?“

„To je ono!“

V měsíci listopadu oslaví narozeniny:

Pan	Ing.	Petr	Madrý	5.11.	55let
Paní		Erika	Markovičová	15.11.	61let
Paní		Hildegarda	Matyášová	23.11.	82let
Paní		Eva	Dindová	29.11.	79let
Paní		Jiřina	Garajová	29.11.	70let

V měsíci prosinci oslaví narozeniny:

Pan	Ing.	David	Janík	1.12.	38let
Paní	Ing.	Eva	Spasovová	4.12.	42let
Pan		Jindřich	Markovič	8.12.	64let
Pan		Alfréd	Synek	11.12.	86let
Pan	Ing.	Roman	Mamula	13.12.	45let
Pan	PhDr.	Josef	Černek	19.12.	78let
Paní		Eva	Holá	19.12.	29let
Pan	Ing.	Vladimír	Weiss	30.12.	65let

Ad mea veesrim šana!

- Zpravodaj pro členy Židovské obce Ostrava je neveřejnou tiskovinou
 - Vydává Židovská obec v Ostravě.
- Distribuce poštou A. Ševčíková
- Příspěvky a připomínky posílejte na adresu: Židovská obec v Ostravě ul. Tovární 15, Ostrava 9, 709 00
 - E-mail: sekretariat@kehila-ostrava.cz
 - Uzávěrka příštího čísla je **15. 1. 2012**

OSTRAVA!!!

Claims Conference ועידת התביעות
The Conference on Jewish Material Claims Against Germany